

כזית להקטרתה. (1)

עוד דרשו, כשם שבזבח פוסלת המחשבה באחת מארבע עבודותיו שהן שחיטה, קבלה בכלי, הולכה וזריקת הדם, כך במנחה פוסלת המחשבה באחת מארבע עבודות שבה. ובאה המשנה לפרט באלו עבודות מחשבה פוסלת.

זה הכלל, כל הקומץ את המנחה שקמיצת מנחה כנגד שחיטה בזבח היא, וי או הנותן אותה בכלי קודש שזו כנגד קבלת דם הזבח בכלי, או המוליך אותה להקטרה שזו כנגד

אינה נאכלת אלא ליום ולילה, או כזית משיריה למחר, או להקטיר קומצה למחר או כזית מקומצה למחר, או להקטיר לבונה למחר, פיגול הוא וחייבין עליו אוכליו ברת שנאמר "והנפש האוכלת ממנו עונה תשא" [ויקרא ז] ודרשו גזירה שזה מאכילת נותר האמור בו "ואוכליו עונו ישא" מה נותר בכרת אף חוץ לזמנו בכרת.

ומה שלא הזכירה המשנה בלבונה שיעור "כזית" כמו בשיריים וקומץ, היינו משום שסתמה המשנה דבריה כשיטה הסוברת שהלבונה כשרה בקורט אחד, ואין צריך

יב-א

לשיטה הסוברת אין הקטרה פחות מכזית, כיצד ניתן להקטיר את הקורט בפני עצמו? וכתב המקדש דוד [ח ג], כי יתכן שמאחר ושיעור הקטרת לבונה הוא בקורט, הרי שבדיעבד חשובה זו הקטרה אע"פ שאין בו כזית, משום שזהו שיעור הקטרתו.

ולפי זה יש לומר שמאחר והקטרת לבונה כשרה אף בקורט, משום כך מפגלת בו המחשבה אפילו אם אין בו כזית.

והגרי"ז אמר לבאר דברי רש"י, על פי מה שסיד הגר"ח, שמה שמחשבת פיגול על זריקת הדם מפגלת, אין זה משום שחישב על אכילת מזבח חוץ לזמנו, אלא הוא דין מחשבה על עבודת זריקה שמפגלת. ולפי זה, הוא הדין בהקטרת לבונה שהיא כזריקת הדם, סיבת הפיגול בה היא מחמת שחישב על עבודת הקטרה שלא כדין. ואם כן אין צריך מחשבה על כזית שהרי דין כזית ענינו באכילת מזבח, ואילו דין פיגול בהקטרה ענינו בעבודת הקטרה, וכיון שעבודת הקטרת הלבונה נעשית בפחות מכזית, אף המחשבה בה מפגלת.

אולם באבן האזל [פסולי המוקדשין יד י] נקט שאם אין הקטרה פחות מכזית הרי שאף

שלם דהיינו שבע יממות תמימות. ומכיון שעל פי רוב הניחו את הלחם אחר הקרבת המוספין, אם כן כל זמן שלא הגיעה זמן הקרבת המוספין, עדיין לא עבר שבוע שלם מהזמן שבשבת שעברה הניחו את הלחם.

1. כן פירש רש"י. והקשה השיטה מקובצת, אם כן, מדוע לא נאמר במשנה "להקטיר קורט אחד מלבונתה"? ולכך כתב, כי אף במחשבה על הקטרת לבונה צריך שיעור כזית, אלא שהתנא לא פירש זאת, כי סמך על מה ששנה כבר כן לגבי קומץ.

ובטעם הדבר שצריך מחשבה על כזית, כתבו התוס' לקמן [נח ב], שהוא משום שלענין פיגול הוקש אכילת מזבח לאכילת אדם, מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית. ובאמת דברי רש"י צריכים ביאור, שהרי לא חישב על שיעור אכילת מזבח !

ומעיקר דברי רש"י שאמר שמחשבה על הקטרת קורט לבונה מפגלת, מבואר שיש דין הקטרה על קורט לבונה, ואם כן נמצא שבמנחה כשרה מקטיר את הקורט לבונה בפני עצמו אף שהוא פחות מכזית. והקשה השפת אמת,

אינה מרצה להחיל בו פסול פיגול אלא אם כן אין בו שום פסול אחר נפסול פיגול המחייב כרת אינו חל אלא לאחר הקרבת ה"מתיר" [1].

כיצד קרב המתיר כמצותו? קמין בשתיקה שלא חישוב מחשבת פסול בזמן הקמיצה, ונתן בכלי והוליד והקטיר — כל אלו על במחשבת חוץ לזמנו, או שקמין במחשבת חוץ לזמנו ונתן בכלי והוליד והקטיר בשתיקה, או שקמין ונתן בכלי והוליד והקטיר — כל אלו במחשבת חוץ לזמנו, זהו שקרב המתיר כמצותו, שלא היה שום פסול אחר מלבד מחשבת "חוץ לזמנו".

כיצד לא קרב המתיר כמצותו? קמין במחשבת חוץ למקומו, ונתן בכלי והוליד והקטיר במחשבת חוץ לזמנו, או שקמין במחשבת חוץ לזמנו ונתן בכלי והוליד והקטיר חוץ למקומו, או שקמין בכלי והוליד והקטיר חוץ למקומו דהיינו שעשה אחת מאלו במחשבת חוץ למקומו ויתר הג' עבודות במחשבת חוץ לזמנו, זהו שלא קרב המתיר כמצותו שהרי מלבד מחשבת פיגול של "חוץ לזמנו", חישוב עוד מחשבת פסול אחרת של חוץ למקומו.

הולכת דם הזבח, או המקטיר כנגד זריקת דם הזבח, וחישוב באחת מאלו העבודות לאכול דבר שדרכו לאכול כגון שיריים המיועדים לאכילה ו— או להקטיר דבר שדרכו להקטיר כגון קומץ, אם חישוב לעשות זאת חוץ למקומו, פסול ואין בו כרת, אבל חוץ לזמנו, פיגול וחיובין עליו כרת. אבל, אם חישוב מחשבת הקטרה על שיריים המיועדים לאכילת אדם, או שחישוב מחשבת אכילת אדם על קומץ ולבונה העומדים להקטרה לא פיגול, משום שבטלה דעתו אצל כל אדם. (2)

ובלבד, פסול זה של פיגול הבא מחמת מחשבת "חוץ לזמנו" ושחיבים עליו כרת אינו חל אלא בתנאי שיקריב המתיר דהיינו הקומץ והלבונה — כמצותו כאילו היתה זו מנחה כשרה, שלא יהיה בו שום פסול אחר חוץ מהפיגול, אבל אם בעת הקרבת המתיר של המנחה היה בה עוד פסול אחר, לא חל בה פסול פיגול, ואין חייבים כרת על אכילתו. ולמדנו זאת ממה שנאמר בפיגול "לא ירצה" ונאמר בזבח כשר "ירצה לקרבן אשה לה" ודרשו, כהרצאת קרבן כשר כך הרצאת פיגול, וכשם שה"מתיר" של זבח כשר אינו מרצה עליו אלא אם כן אין בו שום פסול, כך הקרבת ה"מתיר" של פיגול

מאחר ואין הקטרה פחות מכזית.

2. כן פירש רש"י. ובכתבי הגרי"ז תמה על דבריו, מה ענין זה לבטלה דעתו אצל כל אדם, הלא זוהי הלכה בהלכות פיגול שצריך מחשבת הקטרה על דבר שדרכו להקטיר, ומחשבת אכילה על דבר שדרכו לאכול!?

בלבונה כן, אלא כוונת רש"י היא, שהאמור במשנה "או כזית" לגבי קומץ בא לחדש שאע"פ שאין קומץ פחות משני זיתים מכל מקום אם חישוב להקטיר כזית אחד ממנו פיגול. ולזה כתב רש"י שלגבי לבונה לא הוצרכה המשנה לחדש זאת, שהרי לדעת רבנן די ללבונה בקורט אחד. ו כן לא הוצרכה המשנה לחדש עצם דין זה ש"צריך" מחשבה על כזית, שהרי הוא פשוט

ואין בו כרת.

רבי יהודה חולק על תנא קמא בכזית למחר וכזית בחוץ: אמר רבי יהודה, זה הכלל, אם מחשבת הזמן דהיינו חוץ לזמנו, קדמה למחשבת המקום דהיינו חוץ למקומו, אין מחשבת המקום המאחרת מוציאה מידי מחשבת הזמן שקדמה לה, אלא הרי זה פיגול וחייבין עליו כרת ורק אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן, פסול ואין בו כרת כתנא קמא, כי הולכים תמיד אחר המחשבה הראשונה. וחכמים אומרים, זה וזה פסול ואין בו כרת.⁽³⁾

דעת רבי יהודה אינה רק באופן שחישב את שתי המחשבות בשתי עבודות, אלא אפילו אם חישבן לשתיהן בעת עבודה אחת, הולכים אחר מחשבה ראשונה. ולכן, הביאה המשנה דין זה של "כזית למחר כזית בחוץ" בעבודה אחת, לומר לך שאף בזה חולק רבי יהודה.⁽⁴⁾

ואמנם, במחשב על חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו, מודה רבי יהודה שאין כאן פיגול, כי אין המחשבה פוסלת או מפגלת אלא אם חישב על כזית. ומה שנפסלה המנחה, היינו משום שמצטרפות שתי

יש מנחות אשר יתכן בהן פסול נוסף המוציא מידי פיגול וכגון מנחה הנפסלת מחמת "שלא לשמה". והיינו מנחת הוטא ומנחת קנאות שקמצן שלא לשמן ונתן בכלי והוליך והקטיר חוץ לזמנו, או שקמין חוץ לזמנו ונתן בכלי והוליך והקטיר שלא לשמן, או שקמין ונתן בכלי והוליך והקטיר שלא לשמן שבכל אלו נפסלת המנחה מחמת שנעשית שלא לשמה, ויש בהן עוד פסול אחר מלבד מחשבת פיגול, ולכן זהו שלא קרב המתיר כמצוותו ולא חל בהן פסול פגול, ואין באכילת שייריהן כרת. אולם, ביתר המנחות אין מחשבת שלא לשמה מוציאה מידי פיגול, כיון שאין מחשבה זו פוסלת בהן.

עד עתה עסקנו באופן שחישב בעבודה אחת חוץ לזמנו ובאחת חוץ למקומו, ואמרנו בזה שמחשבת חוץ למקומו מוציאה מידי פיגול. ועתה אומרת המשנה כי הוא הדין אם חישב את שתי המחשבות בעבודה אחת, כגון שחשב לאכול כזית בחוץ וכזית למחר, או כזית למחר וכזית בחוץ אף בזה יצאה המנחה מידי פיגול, מאחר והיתה כאן גם מחשבת חוץ למקומו. וכן אם חישב על כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר, או כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ בכל אלו פסול

3. הקשו התוס', חכמים היינו תנא קמא, ומה באו להוסיף? ותירצו, כי באו לסתום הדברים כתנא קמא. ובקרבן אורה כתב, כי מאחר ואמר רבי יהודה, זה הכלל בין בעבודה אחת ובין בשתי עבודות אם קדמה מחשבת הזמן הרי זה פיגול, לכך אמרו לו חכמים, לא רק בעבודה אחת אנו סוברים שיש כאן עירוב מחשבות, אלא אפילו בשתי עבודות גם כן אין תופסים את

4. כן פירש רש"י. ובאמת, בובחים [כט ב] נחלקו אילפא ורבי יוחנן בדעת רבי יהודה אם מודה בעבודה אחת שאין משמעות למחשבה שקדמה, או שמא חולק הוא גם בזה. ולדעה הסוברת שלא חלק רבי יהודה אלא בשתי

המחשבות על שני חצאי זיתים לפוסלה.

גמרא:

איבעיא להו: לדברי האומר [היינו רבי יוחנן, לעיל ט א] **שירים של מנחה שחפרו בין קמיצה להקטרה ולא נותר מהן אלא כזית מקטיר קומץ עליהן** [כי אע"פ שבזבח הדין הוא "אם אין בשר אין דם", וכן הוא במנחה אם אין שירים אין הקטרת קומץ, היינו דווקא כשלא נשאר מהם כלום אבל כשנשתייר כזית רשאי להקטיר], **וקיימא לן** [שם ט ב] **דאותן שירים אסורין באכילה** [שנאמר "והנותרת מן המנחה לאהרן

ולבניו" ודרשו בזה, ולא הנותרת מן הנותרת, וכזית זה הנו נותר מן השיריים שהיו נותר מהקומץ]. **מהו דתיהני להו לשיריים אלו הקטרה** — כגון שהקטיר הקומץ על מנת לאכול שיריים חוץ לזמן — **למקבעינהו בפיגול**. האם נאמר, מאחר ומקטיר את הקומץ ברשות, הרי זו ככל הקטרה מעולה אשר אם חישב מחשבת חוץ לזמנו במנחה נקבעת היא בפיגול בהקטרה זו. או שמא, כיון שאין שיריים אלו נאכלין, הרי זה כמחשב לאכול מחר דבר שאין דרכו לאכול שאין המחשבה פוסלת בו.⁽⁵⁾

וכמו כן יש להסתפק בשיריים שחסרו והקטיר את הקומץ בשתיקה **האם לפקינהו**

עבודות, כתב שם רש"י, כי מה שנתה המשנה את הבכא של כזית וכזית היינו משום האמור בהמשך המשנה בענין חצי זית וחצי זית שמצטרפים זה עם זה לפסול.

5. כן פירש רש"י. הקשו האחרונים: הנה, דעת רבי אליעזר, שאימורי קדשים קלים שיצאו חוץ לעזרה קודם זריקת הדם אין חייבים עליהם משום פיגול, ואין בהם מעילה. ופירש רש"י בזבחים [צ א], כי אין מחשבת פיגול חלה אלא לאחר שקרבו כל מתיריו של הזבח, והיינו, שזריקת הדם שהוא ה"מתיר" של הקרבן, היא זו שקובעת בפיגול את הזבח ה"ניתר" על ידי זריקה זו. וכיון שאימורים אלו נפסלו משום "יוצא", ואין זריקת הדם חשובה זריקה כלפיהם, הרי זה כמי שלא קרבו כל מתיריהם.

ומעתה, שיריים שחסרו ואסורים באכילה, אין הקטרת הקומץ מתירתם, ואינה חשובה הקטרה כלפיהם, ואם כן, מטעם זה היה לו לרש"י לומר שלא חל פיגול בשיריים אלו, מאחר ולא קרבו מתיריהם! ?

ובטהרת הקדש הוסיף להקשות, הרי לפי הטעם שכתב רש"י נמצא, שאם יחשב בעת הקטרת הקומץ להקטיר הלבונה חוץ לזמנה, וודאי יחול פיגול אף בשיריים, כי כיון שחישב מחשבת הקטרה על דבר שדרכו להקטיר, וחל פיגול במנחה זו, אף השיריים אסורים באכילה. ואילו לפי הטעם שהובא, הרי שאע"פ שחל פיגול במנחה, מכל מקום השיריים עצמן אינם מפוגלים, כי מאחר והקטרת הקומץ אינה חשובה הקטרה כלפיהם, הרי לא קרבו מתיריהם, ולא הוקבע בהם הפיגול.

ואכן, מכח קושיא זו למד השיטה מקובצת שספק הגמ' הוא בדבר זה, האם הקטרת מנחה שנחסרו שיריה קובעת את השיריים בפיגול, או שמא מאחר ואסורים באכילה הרי זה כמי שלא קרב המתיר כמצוותו.

ותירץ טהרת הקדש, עיקר הטעם בזה שלא חל פיגול אם לא קרבו כל מתיריו, הוא משום שאותה ההקרבה אינה הקרבה [שהרי דין הדם שלא להיקרב], אבל בשיריים שחסרו, מאחר והתירה תורה להקריב הקומץ על שיריים אלו,

לכהנים, ולהוציאו מידי חיוב מעילה, על אף שאין הזריקה מתירתו באכילה שהרי הוא פסול משום יוצא, מכל מקום אין לדמות נדון זה לענייננו ולומר שמאחר והקטרה הנה כזריקת הדם, הרי שכשם שזריקה מועילה ליוצא כך הקטרה מועילה לפסול מחמת חסרון שיריים]. כי **הני מילי** בפסול **יוצא** משום דהבשר **איתיה בעיניה** ואין שום חסרון בגופו, **ופסול מחמת דבר אחר הוא** דהיינו אויר ירושלים הפוסלו כשיצא, (7) **אבל** בנדון דנן, דהיינו **חסרון** של שירים, **דפסולא דגופיה** של המנחה **הוא, לא מהני ליה הקטרה** להוציאה מתורת מעילה.

הקטרה זו לשיריים **מידי** דין **מעילה** האם נאמר, כי מאחר וניתנה רשות להקטירו הרי זו ככל הקטרה מעולה המוציאה את השיריים מידי איסור מעילה וכפי המבואר במעילה [ט א] שאין מעילה בשיריים כיון שיש להם שעת היתר לכהנים, או שמא, כיון שאינם נאכלים, הרי הם כדבר שאין לו היתר לכהנים ואינו יוצא מידי מעילה.

אמר רב הונא: (6) **אפילו לרבי עקיבא דאמר** [במעילה ז א], **זריקה של הדם מועלת גם לבשר שיצא חוץ לקלעים ונפסל משום "יוצא"** להחשיבו כדבר שיש לו היתר

וכתב לייסד, **אע"פ** שסובר רבי עקיבא שזריקה מועילה ליוצא, מכל מקום כלפי היתר אכילתו אין כאן זריקה. והיינו, שאיסור אכילת יוצא אינו בא רק מחמת פסול יוצא שבו, אלא שאין הזריקה מועילה כלל לענין היתר אכילת יוצא, ונחשב כאילו לא היתה זריקה כלפי זה. ולפי זה, היטב מדמה הגמ' את היוצא לשיריים שחסרו, כיון שאף היוצא אין הזריקה מועילה לו.

7. כן פירש רש"י. ובפירוש ה"ר מאיר וה"ר שמואל [בסוף הפרק] פירשו, פסול מחמת דבר אחר היינו שאינו פסול בגוף האימורים.

והקשה **באחיעזר** [יורה דעה מא א] הרי אף היוצא פסול הוא, ומה החילוק בין זה לפסול שיריים שחסרו?! וכתב לבאר, כי טעמו של רבי עקיבא במה שזריקה מועילה ליוצא, הוא משום שעצם הזריקה פועלת להפקיע הבשר מידי קדושתו, ורק שנתהווה על הבשר פסול אחר של יוצא, ופסול זה אינו נוגע לעצם הזריקה, שהרי אף אם יצא לאחר זריקה נפסל. ולכך מועילה הזריקה להוציא את היוצא מידי מעילה ולקובעו בפגול, כיון שבזריקה עצמה אין שום פסול

הרי זו חשובה הקרבה כלפיהם.

אולם בכתבי הגר"ז מבואר, כי לפירושו של רש"י נמצא שאין מחשבה זו פוסלת את המנחה כלל, כיון שמחשבת אכילה על דבר שאין דרכו לאכול אינה מחשבה הפוסלת כל עיקר. ואילו לפי הטעם שלא קרב המתיר כמצוותו נמצא, שאע"פ שלא הוקבעה המנחה בפגול, אבל מכל מקום נפסלה ע"י המחשבה, שהרי דין זה שיקרב המתיר כמצוותו ענינו לפיגול בלבד. ומעתה, אע"פ שאמת הוא שיש כאן חסרון של לא קרב המתיר כמצוותו, מכל מקום כתב רש"י לטעם זה שהוא דבר שאין דרכו לאכול, לומר לך שאינו נפסל כלל.

6. בדברי רב הונא מבואר, כי היה מקום לדמות פסול יוצא לפסול חסרון שיריים ואם זריקה מועילה ליוצא, אף לחסרון שיריים יש לה להועיל. ותמה בכתבי הגר"ז, הרי איסור אכילת שיריים שחסרו אינו מחמת איזה פסול האוסרם, אלא פסולם הוא בזה שאין הקומץ מתירם, ואילו יוצא, איסור אכילתו בא מחמת הפסול שחל בו ביציאתו, ואף אם יצא לאחר זריקת הדם נפסל, ומה הדמיון ביניהם?

את המנחה לאכול שיריה בחוץ" ולא תני רבי חייא את התיבות "או כזית" לא בקומץ ולא בשיריים בין לענין פסול חוץ למקומו ובין לענין פיגול של חוץ לזמנו. ולכאורה, מאי טעמא לא תני "או כזית" לגבי מחשבת אכילת שיריים למחר, האם לאו משום שהתנא ששנה זאת סובר שהאמור בהמשך המשנה "והנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול דבר וכו' חוץ לזמנו" מדובר גם כן באופן שחישב על כזית או חצי כזית וכגון שחסרו שיריים בין קמיצה להקטרה וקמו לחו אכזית, ואמר, הריני נותן בכלי ומוליך ומקטיר על מנת לאכול את אותו כזית של שיריים למחר [ולפיכך שנה התנא ברישא "או כזית" בשביל הסיפא, לחדש שאף באופן שחסרו השיריים ועמדו על כזית

אמר ליה רבא: אדרבה, אפילו לרבי אליעזר החולק על רבי עקיבא, ודאמר אין זריקה מועלת ליוצא להוציאו מתורת מעילה, יש לך לומר שמודה הוא בשיריים שחסרו. כי הני מילי יוצא דליתיה בפנים שהרי יצא לחוץ, משום כך אין הזריקה מועילה לו, (8) אבל חסרון דמנחה כיון דאיתיה להמנחה בפנים ולא יצאה חוץ לעזרה, לכך מהניא ליה הקטרה, וסובר רבי אליעזר, שפסול יוצא חמור מפסול חסרון שיריים.

אמר רבא: מנא אמינא לה לומר שמנחה שחסרה מועילה לה הקטרה לעניין פיגול ומועילה. דתנן: הקומץ את המנחה על מנת לאכול שיריה בחוץ או כזית משיריה בחוץ וכו', ותני רבי חייא למשנה זו כך: "הקומץ

"יוצא" אינו פסול הגוף לענין התר זריקה, אלא שאין זריקה מועילה לו בהיותו חוץ למחיצה. עוד כתב לבאר [כעין מה שכתב באחיעזר], על פי מה שייסד [הובא לעיל] שאף לרבי עקיבא אין זריקה מועילה ליוצא לענין היתר אכילה. ועל כך אמר רב הונא, אע"פ שסובר רבי עקיבא שלענין היתר אכילה אין זריקה מועילה אף ליוצא, מכל מקום חלוק הוא משיריים שחסרו, כי ביוצא אין החסרון בכח הזריקה להתיר, שהרי לענין להוציא מידי מעילה מועילה הזריקה, אלא יסוד הדין בזה הוא שבשר שיש לו פסול יוצא לא חל בו היתר זריקה. אבל בשיריים שחסרו, מה שאין השיריים ניתרים באכילה אינו מחמת איזה פסול הקיים בהם אלא הוא דין בהקטרה שאינה מתרת שיריים אלו, ומשום כך יתכן שאף לענין מעילה ופיגול לא תחשב זו הקטרה.

8. ביאר בזה הגרי"ז, בגמ' בזבחים [צ א] מבואר, כי לא נחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא

ופסול יוצא הנו פסול חדש, והרי זה כמי שנפסל לאחר זריקה. אולם בשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה, שפסול זה אינו אלא קודם הקטרה, ואין הוא מחמת איזה חסרון בשיריים, אלא שגזרה תורה ששיריים אלו אינם ניתרים הקטרת קומץ, הרי שיש כאן חסרון בעצם המתיר שהיא ההקטרה. וזהו שאמר רב הונא, דווקא לגבי יוצא שפסולו מחמת דבר אחר דהיינו מחמת פסול מיוחד הקיים אף לאחר הזריקה, בזה מועלת הזריקה להוציא מידי מעילה, אבל חסרון שיריים שהוא פסול בגופו של מעשה ההקטרה שאינה חשובה הקטרה כלפיהם, הרי ממילא בקדושתם הם עומדים ולא יצאו מידי מעילה ע"י הקטרת קומץ זה.

ובכתבי הגרי"ז כתב לבאר, על פי המבואר בגמ' בזבחים, שכל מחלוקתם של רבי עקיבא ורבי אליעזר הנה רק באופן שבעת זריקת הדם היו האימורים בחוץ, אבל אם היו בפנים לדעת כולם מועילה הזריקה. ואם כן מבואר, שפסול

מועילה בהם המחשבה לפגלם]. ואע"פ שאת עבודת הקמיצה הכלולה בסיפא זו אין להעמיד באופן זה, שהרי אם חסרה המנחה קודם קמיצה הרי זו פסולה ואינה נקבעת עוד בפיוגול. אבל מכל מקום, את שלוש העבודות האחרות ניתן להעמיד באופן זה שחסרו שיריים.⁽⁹⁾

וטעמו של רבי חייא שלא שנה כן הוא, כי מאחר והעמדנו את המחשבה בשלוש העבודות באופן שכבר חסרה המנחה ועמדו השיריים על כזית, הרי שלא יתכן לשנות "או כזית" דהיינו שחישב על הכזית הנותר אלא במחשבה על אכילת אדם דהיינו על אכילת השיריים, אבל מחשבה על אכילת מזבח האמור שם דהיינו שחישב על הקומץ לא שייך לשנות כן,⁽¹⁰⁾ משום שהדין הוא

שקומץ שחסר נפסלה המנחה, ואין המחשבה בו מפגלת.

ואמנם, הרישא של המשנה העוסקת במחשבה בעת הקמיצה, וודאי אינה מדברת באופן שחסרו השיריים, שהרי שיריים שחסרו קודם קמיצה נפסלה המנחה, ואם כן הרי היה שייך לשנות בה "או כזית".⁽¹¹⁾

אלא, ולכך לא שנה רבי חייא לתיבות "או כזית" אף ברישא, כי כיון דבסיפא העוסקת בשחשב בשעת מתן כלי ובהילוך ובהקטרה לא מתני ליה "או כזית" אשיריים מהטעם יב-ב שנתבאר, משום כך ברישא העוסקת במחשב בעת הקמיצה נמי לאכול שיריים למחר לא תני "או כזית".

כי אין לשנות הבבא לצדדים, שאז תתפרשנה תיבות "או כזית" בשני אופנים: ביחס למחשבת הקטרת קומץ יהיה הפירוש "או כזית מקומץ שלם שלא חסר", וביחס למחשבת אכילת כזית מן השיריים יהיה הפירוש "או כזית של שיריים שחסרו ועמדו על כזית". ואילו התנא ששנה כן, אינו מקפיד אם יתפרשו תיבות "או כזית" לצדדים, ותתפרש הסיפא באופן שמחשבת אכילת השיריים הייתה על כזית שנשתייר מהם לאחר ההקטרה, ואילו המחשבה על ההקטרה תתפרש באופן שלא חסר מן הקומץ כלום^[שיטה מקובצת, ע"פ רש"י ישן של כתב יד].

ובהשמטות הביא בשם מורי רבי יצחק, שמשום כך לא שנה רבי חייא "או כזית" בסיפא כלל, בכדי שלא יבואו לטעות ולומר שאפילו אם חסר מן הקומץ הרי זה פיוגול, וזה אינו שהרי אם חסר ממנו קודם הקטרה נפסלה המנחה.

11. והיינו משום שבהכרח לא תתפרש הרישא

אלא באופן שהיו האימורים בחוץ בעת הזריקה, ומבואר בתוס' בזבחים [כו א] שאע"פ שאם חזרו האימורים לפנים פסולים הם משום יוצא, מכל מקום סובר רבי אליעזר שזריקה מועילה להם בהיותם בפנים. נמצא, כי מה שאין זריקה מועילה ליוצא אין זה רק מחמת הפסול יוצא שבו, שהרי בהיותו בפנים מועילה הזריקה על אף פסולו. ולפי זה, זהו שאמרה הגמ', דווקא יוצא אין זריקה מועילה לו משום שהוא בחוץ והיינו שעצם היותו בחוץ הוא הגורם.

9. כן כתב רש"י. ובגירסת השיטה מקובצת מבואר שאף את עבודת הקמיצה ניתן להעמיד באופן זה, כגון שחישב בעת הקמיצה על מנת שאם יחסרו השיריים למחר ויעמדו על כזית ויאכלם.

10. וכיון שלא שייך לשנות כן על כל הבבא, משום כך לא שנה בזה רבי חייא "או כזית" כלל

הקטרה עד שיקטיר את כולו. **דתנן: הקומץ** של מנחת ישראל, **והלבונה** של מנחה, **והקטרת** שמקטירים בכל יום, **ומנחת כהנים** שהתנדב כהן שדינה שאינה נקמצת אלא מוקטרת כליל, **ומנחת כהן משיח** — מנחת חביתין שמביא כהן גדול והיא מוקטרת כליל, **ומנחת נפכים** שדינה גם כן שמוקטרת כליל, **שחקריב מאחת מהן כזית בחוץ** — **חייב, ורבי אלעזר פוטר עד שיקריב את כולו** כי סובר רבי אלעזר שאין הקטרה בכזית חשובה הקטרה. ומעתה, **כיון דבחקטרת קמיצה לא מתני ליה "או כזית מקומצה בחוץ" שהרי לא ניתן לשנות כן, כי מאחר ואין זו הקטרה אין המחשבה מפגלת בזה,** (12) משום **כך בשיריים** דהיינו "לאכול משירייה בחוץ" — **נמי לא מתני ליה "או כזית".** (13)

ומעתה, אחר שהעמדנו את המשנה באופן שחישב מחשבת פיגול על שיריים שחסרו וקתני על כך **כפיפא** שהוא **פיגול וחייבין עליו כרת, אלמא מהניא** להו הקטרה לשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה, ומשום כך חל בהם פיגול!

דוחה הגמ': **אמר ליה אבוי לרבא, לעולם אין מועילה הקטרה לשיריים שחסרו להביאם לידי פיגול ולהוציאם מידי מעילה.** ואין לך להוכיח זאת מרבי חייא, כי במשנה לא מדובר באופן שחסרו השיריים ועמדו על כזית שמשום כך לא שנה רבי חייא "או כזית" בסיפא.

אלא, טעמו של רבי חייא שלא שנה "או כזית" בברייתא שלו הוא, כי **הא ברייתא זו מני — רבי אלעזר היא** הסובר שאין חשובה

זו אינה מרצה בפנים ומשום כך אין חייבים עליה בחוץ?!

עוד הקשו, הרי אף רבי אלעזר מצינו הקטרה בכזית, והיינו באופן שהקטיר כל המנחה בפנים מלבד כזית אחרון שהעלהו בחוץ, שבוה אף רבי אלעזר מחייב, ואם כן, אף רבי אלעזר ניתן לשנות "או כזית" במחשב על הקטרת כזית אחרון? ותירץ הקרן אורה, כי זהו דווקא לענין הקטרת חוץ שכבר הקטיר הכל בפנים ולא נותר אלא כזית אחרון, שחייב עליו בחוץ משום שהשלים בו ההקטרה, אבל במחשבת פיגול הנעשית בעת הקמיצה, עדיין כל הקומץ קיים ומשום כך אין להבדיל בזה בין מחשבה על כזית ראשון או כזית אחרון.

13. לכאורה מבואר, כי רק מחשבת הקטרה אינה מועילה בכזית אבל מחשבת אכילת שיריים מועילה אף בכזית, וכן מבואר ברש"י. אולם, בפירוש ה"ר מאיר וה"ר שמואל נד"ה ורבי

לצדדים, כי כשם שהמחשבה על מנת להקטיר קומצה או כזית מקומצה תתפרש באופן שחישב על כזית מקומץ שלם שלא חסר, שהרי אם חסר הקומץ נפסלה המנחה, כך גם המחשבה על אכילת שיריים או כזית מהם תתפרש באופן זה שחישב על כזית משיריים שלא חסרו, שהרי אף אם חסרו השיריים קודם הקטרת הקומץ, נפסלה המנחה [שיטה מקובצת בהשטות].

12. תמה הקרן אורה, מנין לגמ' לדמות דין הקטרת חוץ לדין פיגול, שמא לגבי פיגול מודה רבי אלעזר שהמחשבה מפגלת אף בכזית, שהרי לקמן למדה הגמ' דין זה מן הפסוק "אם האכל יאכל" הוקשה אכילת מזבח לאכילת אדם, מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית. וכן הקשה בשפת אמת, ותמה עוד, על מה שביאר רש"י בזה שסברת רבי אלעזר היא משום שהקטרה בכזית אינה חשובה הקטרה, והרי עיקר טעמו של רבי אלעזר הוא משום שהקטרה